

Початкова школа і сучасність

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Виходить щомісяця
№ 10 (38) ЖОВТЕНЬ 2017

Заснований у вересні 2014 р.

ЗАСНОВНИК
ТОВ «ВИДАВНИЦТВО «БІЛИЙ ТИГР»

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Світлана МАРТИНЕНКО,
ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ПРОРЕКТОР Київського міжнародного університету

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Надія БІБІК,
ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ДІЙСНИЙ ЧЛЕН НАПН України,
ГОЛОВНИЙ НАУКОВИЙ СПІВРОБІТНИК
ВІДДІЛУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН України

Марія БРАТКО,
КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ДОЦЕНТ,
ДИРЕКТОР Університетського коледжу
Київського університету імені Бориса Грінченка

Алла ЖУКОВА,
КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ДИРЕКТОР
Гімназії міжнародних відносин № 323
Дарницького району м. Києва

Василь ЖУКОВСЬКИЙ,
ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР
Національного університету «Острозька академія»

Олена МАТВІЄНКО,
ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ЗАСТУПНИК ДЕКАНА З НАУКОВОЇ РОБОТИ
ФАКУЛЬТЕТУ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ
НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Тетяна ПУШКАРЬОВА,
КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК,
ДИРЕКТОР Скандинавської гімназії
Дарницького р-ну м. Києва

Ольга СЛОНЬОВСЬКА,
КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

Лариса СОЛОВЕЦЬ,
КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ВІДМІННИК ОСВІТИ України,
заслужений вчитель України

Галина ТАРАСЕНКО,
ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР
КАФЕДРИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
Вінницького державного педагогічного університету
імені М. Коцюбинського

Людмила ХОРУЖА,
ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ
Київського університету імені Бориса Грінченка

Ірина ШАПОШНИКОВА,
КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ ПЕДАГОГІКИ І МЕТОДИКИ
ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ ФАКУЛЬТЕТУ ПЕДАГОГІКИ
І ПСИХОЛОГІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Роман ЯРОШЕНКО,
КАНДИДАТ ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК, ДОЦЕНТ
Київського університету імені Бориса Грінченка

ЗМІСТ

СЛОВО ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

Привітання
з Днем працівника освіти

2

МОВОЮ НАУКИ

Людмила ШКАРБАН
Диференційовані завдання
для ліворуких учнів
(на допомогу вчителю)

3

ПЕРШОМУ ВЧИТЕЛЮ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ...

Матвій НЕЧАЙ
Хто зміг би навчити краще?

6

МЕТОДИЧНИЙ АРСЕНАЛ УЧИТЕЛЯ

Світлана МАРЧУК
Вода. Властивості води
Урок природознавства, 1 клас

8

Людмила СТЕБЛЮК
Закріплення звукового значення
букви Фф «еф». Опрацювання
текстів «Жирафи», «Жарт»
Урок української мови (читання),
1 клас

11

Тетяна СТЕЦЕНКО
Свято першого десятка
Сценарій свята, 1 клас

15

**Олена РЯБЕЦЬ,
Тетяна БАРАБАШ,
Олена РУДЕНКО**
У гості до Домовичка Кузи
Позакласний захід, 1 клас

18

Олена РУДЕНКО
Спостереження за словами
з омонімічними коренями
Урок української мови, 3 клас

23

Наталія КОБЦЕВА

Леонід Глібов, «Коник-стрибунець»
Урок читання, 3 клас

27

Олена ЯРЕТИК

Ґрунт, його види. Значення ґрунтів.
Роль людини у збереженні
і поліпшенні ґрунтів
Урок з предмету «Я у світі», 3 клас

30

**Галина ТАРАСЕНКО,
Богдан НЕСТЕРОВИЧ**
Танок осіннього листа
Урок милування листопадом,
3-4 клас

36

Людмила МАЛАХОВА
Народні символи України
Майстер-клас

39

СТОРІНКА ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ

Твори про улюблену вчительку
учнів спеціалізованої
загальноосвітньої школи № 329
«Логос» імені Георгія Гонгадзе

45

ЦЕ ЦІКАВО!

Тварини-гіганти

14

Лісовий готель

22

На 1 сторінці обкладинки:
Костянтин Петроченко, учень 1-Г класу ЗНЗ № 333
Дарницького району міста Києва, 7 років

Диференційовані завдання для ліворуких учнів (на допомогу вчителю)

Людмила ШКАРБАН,

викладач кафедри початкової освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, м. Київ

Постановка проблеми. Перехід до гуманістичної парадигми в змісті початкової освіти зумовлює необхідність розроблення та впровадження нових технологій навчання, які б ураховували індивідуальні особливості розвитку не тільки праворуких, а й ліворуких учнів. Саме тому особливого значення набувають дослідження, обумовлені необхідністю здійснення диференційованого підходу до навчання молодших школярів із урахуванням їх віку, статі, індивідуальних та психолого-фізіологічних особливостей.

Аналіз практичної діяльності вчителів початкової школи засвідчив, що застосування диференційованого підходу до ліворуких учнів є доказом правильності наукових концепцій, що сприяє розвитку активності обох півкуль головного мозку, мобілізацію потенційних можливостей, розкриття внутрішніх резервів. Узагальнюючи це, педагоги можуть модифікувати завдання, пов'язані з текстом, підручниками та застосуванням роздаткових матеріалів для того, щоб адаптувати молодших школярів до навчання, зокрема й ліворуких.

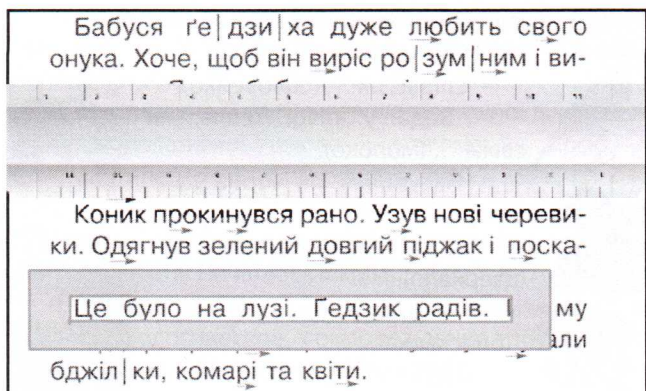
Аналіз досліджень та публікацій. Дослідниця Чеканська Л. М. зазначає, що використання традиційних методів навчання молодших школярів розвиває у них уміння і навички, але розвитку процесів мислення приділяється недостатньо уваги. Найважливіше завдання педагогіки – навчити дітей мисленнєвим операціям на різних рівнях узагальнення, звернувши до уваги постійний психолого-педагогічний дисбаланс. Для реалізації основних завдань необхідні: оптимальні психолого-педагогічні умови для реалізації потенційних можливостей дитини, для створення ситуації успіху повинні формуватися з урахуванням індивідуальної організації пізнавальних процесів [4].

Сиротюк А. Л. стверджує, що саме вчитель формує в учнів мотив досягнення успіху. Ситуація успіху, пов'язана з мотиваційною сферою, на даному етапі вивчається в основному психологічними аспектами індивідуальності дитини [5].

Таким чином, вчитель початкової школи має застосовувати індивідуальний та диференційований

підхід під час навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів. З урахуванням важливості та актуальності зазначеної проблеми маємо на **мети** розглянути диференційовані завдання, які стануть у нагоді вчителям початкової школи під час роботи з ліворукими учнями.

На основі ґрунтовного вивчення проблеми навчання і виховання ліворуких учнів, нами встановлено, що труднощі, які виникають під час читання у цих дітей, пов'язані не з особливостями мовного розвитку, а з порушеннями просторового сприйняття, ліво-правого орієнтування. Так, науковці Є. Симеріцька, А. Семенович зазначають, що у процесі читання активізуються обидві півкулі головного мозку: ліва – кодує друковані символи, а права – знаходить значення тому, що кодується. Візуальні праві й ліві молодші школярі читають по-різному. Для праворуких учнів ідеальним є фонетичний (дискретний) підхід, вони навчаються від конкретного до загального, а для ліворуких – навпаки, від загального до конкретного.

Необхідно звернути увагу також на порушення навички читання, які зумовлено порушеннями зорово-просторового сприймання. Ліворукі діти під час читання гублять рядок, роблять спроби читати справа на ліво або із середини тексту. Відтак, для уникнення характерних проявів, учитель має постійно нагадувати дитині звідки починається читання в рядку, пропонувати учневі закрити текст аркушем паперу і поступово відкривати ті склади (слова), що читаються.

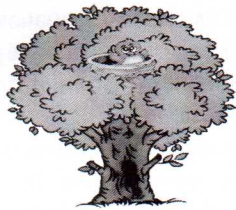
© Шкарбан Л., 2017

Для ліворуких дітей корисним є також виконання вправ на розвиток фонематичного слуху, що є необхідною умовою успішного навчання читання. Діти із порушенням фонематичного слуху нечують звук, не можуть встановити послідовність їх у слові, як результат – пропускають, замінюють або пишуть зайві літери в словах. Саме тому ліворуким учням варто пропонувати вправи на складання слів і речень із частин, наприклад: «Склади речення», «Ланцюжок слів», «Знайди зайве слово» та ін. Для кращого засвоєння навчального матеріалу в учнів має постійно діяти уявлення, створюватися образи та їх нові комбінації, оскільки молодші школярі, зокрема ліворуки запам'ятовують не саме слово, а образ, який виникає в їхній уяві. Вчителю початкової школи, необхідно добирати такі завдання, які б сприяли цілісному сприйняттю картини, образу. Це можуть бути такі вправи, як: «Асоціації», «Доповни речення, використовуючи малюнки-опори», вправи для подолання дислексії на зразок «Перестав букви місцями».

Подаємо сюжетно-рольові, мовні та мовленнєві ігри для ліворуких учнів на уроках навчання грамоти.

Асоціації

пташка
плоди
крона
гілки
коріння

гніздо
жолуди
листя
яблука
ствобур

Доповни речення, використовуючи малюнки-опори...

- Сонце пече, як ... (піч).
- Співає, як ... (соловейко).
- Вода у річці тепла, як свіже ... (молоко).
- Насупився, як чорна ... (хмара).
- Вода блищить, мов ... (дзеркало).
- Швидкий, як ... (блискавка).

Перестав букви місцями

Л² Е³ О¹ Н⁴ Ь⁵

Н Ь І К¹

Д Е² В¹ І М Ь Д

Б І А¹ Е Д²

© Шкарбан Л., 2017

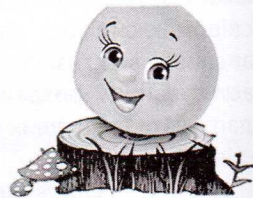
На уроках літературного читання ліворуких учнів краще залучати до усного опитування, а також ставити завдання з «відкритим» запитанням й фіксованим терміном виконання, у процесі якого вони могли б виявити творче мислення й винахідливість. Їм варто пропонувати такі завдання, як: переказати текст, знайти уривок, словесно змалювати сюжет; скласти скоромовку, загадку, лічилку; створити казку, усмішку (за аналогією); прочитати в ролях, в особах, за допомогою інтонації передати почуття співрозмовника; інсценування, драматизація творів; створити на основі прочитаних творів літературний етюд, наприклад: музика весняного (літнього, осіннього) дощу, звуки осені (весни), колір літа (весни, осені, зими, радості, суму тощо); пофантазувати. Для кращого запам'ятовування віршів доцільно застосовувати візуальні образи та ейдотехніку. Організуючи роботу на уроці, вчителю варто об'єднувати дітей в пари або групи, оскільки така форма організації буде спонукати їх до дії, формувати впевненість у собі, дозволить розкрити внутрішній світ, сприятиме пробудженню їхніх творчих здібностей.

Подаємо завдання для ліворуких учнів під час опрацювання художнього твору на уроках літературного читання.

**Українська народна казка «Колобок»
(Літературне читання, 2 клас)**

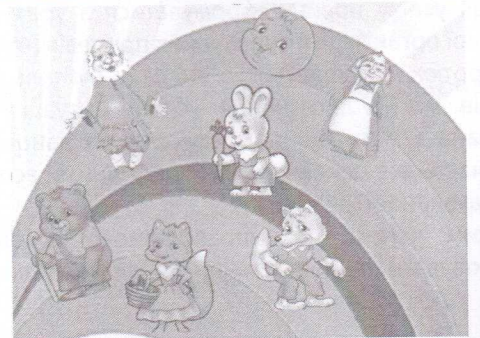
Веселкова пісенька Колобка

Я по засіку метений,
Я із борошна спечений, –
Я від баби втік,
Я від діда втік,
Я від зайця втік,
Я від вовка втік,
Від ведмедя втік,
То й від тебе втечу!

Які кольори отримали наші герої?

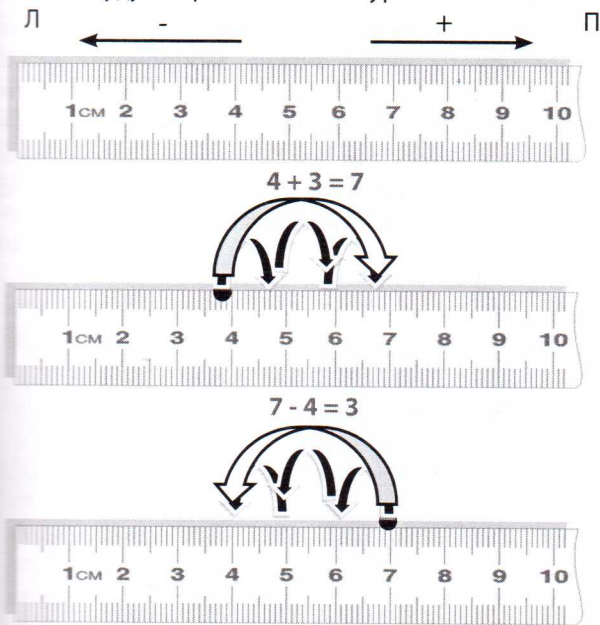
Червоний – Колобок,	Я по засіку метений,
Помаранчевий – Баба,	Я із борошна спечений, –
Жовтий – Дід,	Я від баби втік,
Зелений – Зайчик,	Я від діда втік,
Блакитний – Вовк,	Я від зайця втік,
Синій – Ведмідь,	Я від вовка втік,
Фіолетовий – Лисичка.	Від ведмедя втік,
	То й від тебе втечу!

На уроках математики у ліворуких школярів виникають труднощі у процесі освоєння перших геометричних побудов, зустрічаються також помилки під час рахунку, встановленню послідовності дій в числових виразах, обчисленні прикладів, розв'язуванні задач. Для вирішення цих проблем, ефективним є застосування алгоритмів, коментованої поетапної інструкції. Спочатку вчитель має на аркуші паперу вказати літерами напрямок руху: «вліво – вправо».

Пояснити, що під час додавання ми рухаємося по числовій прямій вправо на стільки одиничних кроків, скільки одиниць в числі, яке додаємо. Аналогічно робимо те ж саме й під час віднімання, рухаючись вліво.

Подаємо диференційовані завдання для ліворуких учнів, які будуть ефективними на уроках математики.

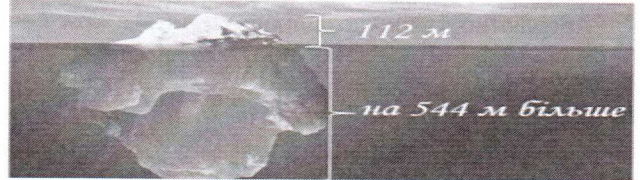

Досить дієвими будуть ігрові засоби, які сприятимуть підвищенню активності ліворуких дітей, вихованню й підтримці у них інтересу до навчання на уроках математики. Для проведення ігор учитель може використовувати іграшки, настільні й друковані ігри, розрізні картки та роздавальний матеріал.

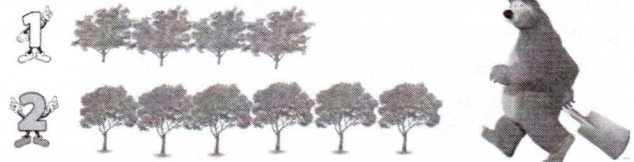
Ліворуким учням не подобається розв'язувати математичні задачі за заданим алгоритмом і взагалі часто його не потребують, знаходячи відповідь власним оригінальним способом, часом не завжди раціональним. Учні, у яких провідною є ліва рука, аналізуючи будь-яку задачу, застосовують візуальний метод, який має на меті оброблення декількох думок одночасно, тоді як праворукі – лінійний послідовний, під час якого в процесі мислення кожна задача обмірковується і вирішується по черзі. Все це відбувається тому, що ліва півкуля мозку відповідає за логіку, а права – за образи, що дозволяє сприймати інформацію як єдине ціле. Саме тому під час розв'язування кожна задача має супроводжуватися наочністю, яка буде спрямована на засвоєння математичних понять. Важливо також

застосовувати наочність, яка буде співвіднесена самою дитиною із тими предметами, які її оточують повсякденно. Так, поняття «нижче» можна з'ясувати шляхом порівняння зросту дітей, оглянути будівлю школи, обійшовши її по всіх кімнатах і визначивши, яка кімната вище, яка нижче тощо.

Задача 1. Висота айсберга над водою дорівнює 112 м, а під водою – на 544 м більша. Яка загальна висота айсберга?

Задача 2. Ведмедик посадив першого дня 4 дерева, а другого – ще 6.

Скільки всього дерев посадив ведмедик?

Висновки. Таким чином, сподіваємося, що подані диференційовані завдання стануть у нагоді вчителям початкової школи, які працюють із ліворукими дітьми. Педагоги мають вміти організувати навчально-пізнавальну діяльність молодших школярів із урахуванням особливостей півкуль головного мозку, працювати, орієнтуючись на різні типи характерів, стилі навчання, мати стійку мотивацію щодо формування особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Брагина Н. Н. Функциональные асимметрии человека / Н. Н. Брагина, Т. А. Доброхотова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Медицина, 1988. – 240 с.
- Мартиненко С. М. Основы диагностической деятельности учителя начатковой школы : навч-метод. посіб. / С. М. Мартиненко. – К.: Сім кольорів, 2010. – 262 с.
- Савченко О. Я. Удосконалення професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів / О. Я. Савченко // Початкова школа. – 2000. – № 7. – С. 1–4.
- Сиротюк А. Л. Нейропсихологическое и психофизиологическое сопровождение обучения / А. Л. Сиротюк. – М.: Сфера, 2003. – 288 с.
- Чеканська Л. М. Урахування адаптаційних можливостей ліворуких дітей у процесі навчання / Л. М. Чеканська / Проблеми сучасної психології. Випуск 7. – К., 2010. – С. 737–744.
- Чуприков А. П. Асиметрія мозку та ліворукість : монографія / А. П. Чуприков, Р. М. Гнатюк, М. А. Чуприкова. – К.: КММ, 2011. – 140 с.
- Шкарбан Л. В. Сучасні погляди до роботи з ліворукими дітьми: поради вчителю / Л. В. Шкарбан // Початкова школа і учасність. – 2017. – № 8. – С. 13–17.

© Шкарбан Л., 2017

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
«ВИДАВНИЦТВО «БІЛИЙ ТИГР»

Початкова школа і сучасність

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Генеральний директор, шеф-редактор

Роман ЯРОШЕНКО

Відповідальна за випуск

Анастасія ІВАНОВА

Матеріали для публікації
просимо надсилати на електронну пошту:
po-press@ukr.net

За опубліковані матеріали (фактичність і точність цитування, оригінальність твору та ін.) несе відповідальність лише автор. Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати прийняті до друку матеріали. Редакція може публікувати матеріали, не поділяючи точки зору авторів. Рукописи не рецензуються. Передрук матеріалів – тільки з дозволу редакції.

У випадку використання матеріалів посилання на журнал є **ОБОВ'ЯЗКОВИМ**.

Усі права захищено. Жодні частини, елементи, ідея, композиційний підхід цього видання не можуть бути скопійованими чи відтвореними в будь-якій формі та будь-якими засобами – ні електронними, ні фотомеханічними, у тому числі й ксерокопіюванням, записом або комп'ютерним архівуванням, без письмового дозволу видавця.

Свідоцтво про державну
реєстрацію
друкованого засобу
масової інформації
КВ № 20887-10688Р від
22.08.2014 р.

Підписано до друку 09.10.2017 р.
Формат 60 x 84 1/8.
Папір офсетний.
Умов. друк. арк. 5,58.
Обл.-вид. арк. 3,87.
Тираж 1000 прим.

Адреса редакції журналу:
04209, м. Київ,
вул Героїв Дніпра, 31-Б.
Тел.: (044) 451-61-42

Видруковано у
Видавничий дім «АртЕк».
04080, Київ,
вул. Оленівська, 8, к. 22.
Свідоцтво про внесення
до Державного реєстру
ДК № 4779 від 15.10.2014 р.

+380 96 796 4122

po-press@ukr.net

© «Початкова школа і сучасність», 2017
© «Видавництво «Білий Тигр», 2017